Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№8(54) 2025

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Християнська академія педагогічних наук України

Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання

за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології Наталії Калиновської

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 8(54) 2025

Київ – 2025

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of Spiritual and Moral Education

with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv", Nutrition Center of Natalia Kalinovska

"Prospects and innovations of science"

(Series" Pedagogy ", Series" Psychology ", Series" Medicine ")

Issue № 8(54) 2025

Kiev – 2025

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2025. № 8(54) 2025. С. 2500

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023 № 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 18.08.2024, № 6/8-25)

Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології Наталії Калиновської.

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

Жукова Ірина Віталіївна — кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григорівна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартєнєва Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України,почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного медичного університету імені І.Я Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвожьджєвіч Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Гетманенко Людмила Миколаївна - старша викладачка кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

11. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
12. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
13. Гудзь Наталія Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опольського університету, доцент кафедри технології ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
14. Гуменникова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
15. Дерстуганова Наталя Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
16. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
17. Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
18. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
19. Інжиєвська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
20. Іванська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
21. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інститут автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
22. Климус Тереза Миколаївна - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету "Львівська політехніка", завідувач сихівського відділення денного догляду Львівського міського центру соціальних послуг "Джерело" (Львів, Україна)
23. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
24. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
25. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
26. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
27. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
28. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
29. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університет «Україна» (Хмельницький, Україна)
30. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
31. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
32. Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
33. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
34. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
35. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
36. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
37. Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
38. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
39. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
40. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
41. Мідельський Сергій Людвигович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
42. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
43. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
44. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
45. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
46. Олійник Світлана Валентинівна - кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри аптечної технології ліків Національного фармацевтичного університету
47. Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
48. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
49. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
50. Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
51. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університут (Київ, Україна)
52. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
53. Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
54. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
55. Філіппова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
56. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
57. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
58. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
59. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
60. Шевченко Валерія Геннадіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
61. Яковицька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2025
© Видавнича група «Наукові перспективи», 2025

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(54) 2025

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:91]:378.017:172.15]:[37.013.2:37.015.31](045)

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-590-601

Максютов Андрій Олексійович к.п.н., доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, https://orcid.org/0000-0002-5486-634X

Совгіра Світлана Василівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри хімії та екології, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, https://orcid.org/0000-0002-8742-7773

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Анотація. У статті розкриваються теоретичні, методологічні та практичні засади національно-патріотичного виховання у контексті фахової підготовки майбутніх учителів географії в закладах вищої освіти. Визначено, що національно-патріотичне виховання є ключовим наапрямом виховання особистості з активною громадянською позицією, сформованою на основі національних цінностей, історичної пам'яті та культурної ідентичності. Здійснено аналіз наукових підходів до розуміння сутності національно-патріотичного виховання і його ролі в професійному становленні педагога, особливо в умовах соціальних трансформацій та викликів, пов'язаних з війною та потребою зміцнення державності. Обґрунтовано значення компетентнісного підходу як методологічної основи, що забезпечує інтеграцію патріотичного змісту в навчальні дисципліни географічного циклу. Особлива увага приділяється питанню формування фахових та загальнокультурних компетентностей, які уможливлюють розвиток патріотичних переконань, відповідальності, етичної позиції та громадянської зрілості. Наголошується на необхідності створення умов для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій студентів, що сприяє формуванню самостійного мислення та стійких моральних орієнтирів. Детально описано механізми реалізації національно-патріотичного виховання через зміст освітніх програм, навчально-методичне забезпечення, міждисциплінарні зв'язки та практичну підготовку. Виокремлено інструменти педагогічної взаємодії, що забезпечують ефективність патріотичного виховання: рефлексивні методики, критичне мислення, створення ситуацій морального вибору. Окрему увагу приділено ролі викладача як носія патріотичних цінностей, прикладу для здобувачів освіти та активного суб'єкта виховного процесу, який сприяє формуванню освітнього середовища, наповненого довірою, підтримкою,

взаєморозумінням і взаємною відповідальністю. Розглянуто сучасні освітні технології, що сприяють ефективному втіленню національно-патріотичного виховання: проєктне навчання, краєзнавча діяльність, залучення до громадських ініціатив, цифрові інструменти. Підкреслено важливість поєднання навчального й виховного потенціалу географічної освіти для формування патріотичної свідомості, екологічної культури, соціальної відповідальності та готовності діяти в інтересах України. Представлені висновки та практичні рекомендації можуть бути корисними для викладачів ЗВО, розробників освітніх програм, педагогічних колективів та дослідників у сфері патріотичного виховання.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, компетентнісний підхід, підготовка майбутнього вчителя географії, педагогічна освіта, громадянська ідентичність, освітній процес.

Maksyutov Andriy Oleksiyovych candidate of pedagogical sciences, docent of department of geography, geodesy and land management, Pavlo Tychina Uman state pedagogical university, https://orcid.org/0000-0002-5486-634X

Sovhira Svitlana Vasylivna Doctor of pedagogical sciences, professor, professor of the Department of Chemistry and Ecology, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, https://orcid.org/0000-0002-8742-7773

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION AS A COMPONENT OF TRAINING FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS ON THE BASIS OF A COMPETENCY APPROACH

Abstract. The article reveals the theoretical, methodological and practical principles of national-patriotic education in the context of professional training of future geography teachers in higher education institutions. It is determined that national-patriotic education is a key direction in educating a person with an active civic position, formed on the basis of national values, historical memory and cultural identity. An analysis of scientific approaches to understanding the essence of national-patriotic education and its role in the professional development of a teacher, especially in the context of social transformations and challenges associated with the war and the need to strengthen statehood. The importance of the competency-based approach as a methodological basis that ensures the integration of patriotic content into the academic disciplines of the geography cycle is substantiated. Special attention is paid to the issue of forming professional and general cultural competencies that enable the development of patriotic beliefs, responsibility, ethical position and civic maturity. The need to create conditions for the implementation of individual educational trajectories of students is emphasized, which contributes to the formation of independent thinking and stable moral guidelines. The mechanisms for implementing national-patriotic education through the content of educational programs, educational and methodological support,

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(54) 2025

interdisciplinary connections and practical training are described in detail. The tools of pedagogical interaction that ensure the effectiveness of patriotic education are highlighted: reflective methods, critical thinking, creating situations of moral choice. Special attention is paid to the role of the teacher as a bearer of patriotic values, an example for students and an active subject of the educational process, which contributes to the formation of an educational environment filled with trust, support, mutual understanding and mutual responsibility. Modern educational technologies that contribute to the effective implementation of national-patriotic education are considered: project learning, local history activities, involvement in public initiatives, digital tools. The importance of combining the educational and educational potential of geographical education for the formation of patriotic consciousness, environmental culture, social responsibility and readiness to act in the interests of Ukraine is emphasized. The presented conclusions and practical recommendations may be useful for teachers of higher education institutions, developers of educational programs, pedagogical teams and researchers in the field of patriotic education.

Keywords: national-patriotic education, competency-based approach, training of future geography teachers, pedagogical education, civic identity, educational process.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування освіти в Україні зростає потреба в підготовці майбутніх учителів нової генерації, здатних відповідати на виклики часу, інтегруватися в європейський освітній простір і водночас зберігати й утверджувати національні цінності. Відповідно до положень Закону України «Про освіту» (2017), національно-патріотичне виховання визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики в освітній сфері. Це накладає відповідальність на заклади вищої освіти у формуванні в майбутніх учителів географії системи громадянських, соціальних, професійних та патріотичних компетентностей.

Компетентнісний підхід, що лежить в основі освітніх стандартів НУШ, передбачає інтеграцію знаннєвого, діяльнісного та ціннісного компонентів у зміст освіти. На думку І. Антоненко, саме компетентнісний підхід є основою для підготовки майбутніх учителів, здатних до професійного зростання, творчості та відповідального виконання громадянських функцій. У цьому контексті патріотичне виховання не є ізольованою складовою, а вплітається у структуру формування ключових і професійних компетентностей [1].

О. Чубрей у праці, представила цілісну систему професійної підготовки майбутніх вчителів географії на засадах компетентнісного підходу [11]. Автор акцентує увагу на розвитку громадянської, соціальної та ціннісної компетентностей як умовах формування готовності до реалізації національно-патріотичного компонента професійної діяльності. Розроблену модель підготовки апробовано й описано в низці досліджень.

Значну увагу приділено впровадженню національно-патріотичного виховання у контексті сучасних викликів у публікаціях Н. Бондаренко [3], О. Кузьменко [8], Г. Шевчук [14], які окреслюють не лише ціннісну базу, а й сучасні методи виховної роботи. Практичні аспекти реалізації компетентнісного підходу через навчально-ігрові технології у викладанні географії представлено в дослідженні Л. Запорожець [5].

Інтеграція змісту географічних дисциплін із виховними цілями сприяє розвитку критичного мислення, екологічної культури, толерантності, усвідомлення себе як частини української нації. Таке поєднання, як зазначено в праці О. Сіра [7], та Ф. Левітаса [10], дозволяє формувати активну громадянську позицію.

У підсумку, підготовка майбутнього вчителя географії повинна поєднувати інноваційні освітні технології з глибоким усвідомленням національних цінностей. В умовах впровадження змішаного навчання це стає ще більш актуальним і потребує системної підтримки як на законодавчому, так і на методичному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У контексті оновлення професійної підготовки майбутніх учителів географії особливого значення набувають дослідження, присвячені реалізації компетентнісного підходу. Зокрема, І. Антоненко [1] наголошує на важливості формування професійних компетентностей у вищій освіті, що забезпечують ефективну адаптацію випускників до сучасного освітнього середовища.

М. Бирка акцентує увагу на теоретичних засадах компетентнісного підходу, визначаючи його як системну категорію, що інтегрує знання, вміння та ціннісні орієнтири [2]. О. Чубрей розробила структурно-функціональну модель професійної підготовки вчителя географії, яка інтегрує патріотичне виховання у контекст формування професійних компетентностей [11].

У праці Л. Запорожець обґрунтовано ефективність навчально-ігрових методик у формуванні педагогічної компетентності [5].

У контексті національно-патріотичного виховання виокремлено працю Н. Бондаренко та С. Косянчук, у якій представлено методичні підходи до реалізації виховної діяльності у ЗВО [3]. Подібну проблематику розкривають також О. Кузьменко [8] та Г. Шевчук[14], які наголошують на потребі виховання національної свідомості в умовах соціальних викликів.

у цьому контексті О. Сіра, В. Волков і О. Ярошенко пропонують інструменти організації системної діяльності у сфері національно-патріотичного виховання [7]. Комплексний погляд на патріотичне виховання представлено в монографії Ф. Левітаса, де підкреслюється роль міждисциплінарного підходу у формуванні громадянських якостей [10].

Так, А. Денисенко акцентує увагу на формуванні ціннісних орієнтирів учнів як ключового завдання в умовах Нової української школи [4].

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(54) 2025

Нормативне підґрунтя національно-патріотичного виховання в Україні окреслено в Постанові КМУ №932 [8] та Законі України «Про освіту» [9], де задекларовано стратегічні орієнтири державної політики в освітній сфері.

У контексті компетентнісного підходу важливим чинником є синтез фахових знань з особистісно-орієнтованим вихованням. У цьому аспекті, О. Чубрей акцентує на доцільності поєднання професійної і громадянської складової у підготовці вчителя географії, здатного стати провідником національної ідеї у середовищі молоді [11]. Її підхід ґрунтується на інтеграції пізнавального, ціннісного та діяльнісного компонентів, що забезпечує розвиток комплексної професійної особистості.

Крім того, стратегічні орієнтири національно-патріотичного виховання, визначені нормативними документами, зокрема Постановою КМУ № 932 [10], сприяють системній реалізації відповідної державної політики. Її реалізація має бути не декларативною, а впровадженою в практику через освітні програми та методичне забезпечення.

Таким чином, сучасні наукові дослідження засвідчують актуальність інтеграції компетентнісного підходу та національно-патріотичного виховання в систему професійної підготовки майбутнього вчителя географії. Це дозволяє формувати висококваліфікованих фахівців, здатних до патріотичного служіння українському суспільству.

Метою статті є висвітлення ролі національно-патріотичного виховання у професійній підготовці майбутніх учителів географії в умовах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу.

Національно-патріотичне виховання є важливою складовою сучасної системи освіти України, що набуло особливої актуальності в умовах військових дій. Патріотичне виховання – це не лише система заходів, спрямованих на формування у молоді любові до Батьківщини, поваги до її історії, культури та традицій, але й ключовий механізм соціалізації, що забезпечує формування громадянської відповідальності, готовності до активної участі у розбудові держави.

Особливе значення у цьому процесі відіграє географія як навчальний предмет, що сприяє пізнанню рідної землі, усвідомленню її природних ресурсів, культурного різноманіття, геополітичного становища. Саме завдяки вивченню географії формується уявлення про національну ідентичність у контексті глобального світу, розвиваються такі якості, як екологічна свідомість, соціальна активність, здатність до критичного мислення.

Формування патріотичної свідомості в процесі географічної освіти має ґрунтуватися на принципах національної ідеї, історичної пам’яті, толерантності та відкритості. На думку Н. Бондаренко та С. Косянчук [3], саме через поєднання освітнього і виховного потенціалу можлива реалізація комплексного підходу до підготовки молоді до громадянського життя.

Сучасні науковці, зокрема А. Денисенко [4] і О. Кузьменко [6], наголошують на тому, що національно-патріотичне виховання потребує системного впровадження через усі рівні освіти. Вони вказують на необхідність ціннісно-орієнтованого навчання, яке сприятиме формуванню у здобувачів освіти високого рівня свідомості, ідентичності та внутрішньої мотивації діяти в інтересах держави. У свою чергу, дослідження О. Сіри, В. Волкова та О. Ярошенка, акцентують на інституційному забезпеченні процесу патріотичного виховання через методичну підтримку, підготовку викладачів, створення національно орієнтованого навчального середовища [7].

Формування патріотизму у майбутніх учителів географії також можливе через реалізацію міждисциплінарного підходу, як зазначено в колективній монографії за редакцією Ф. Левітаса [10]. Автори підкреслюють, що географічна освіта здатна синтезувати знання з історії, культури, права, що сприяє комплексному сприйняттю національної ідентичності.

Відповідно до монографії О. Чубрей [11], патріотичне виховання слід розглядати як наскрізну складову освітнього процесу, яка реалізується через зміст навчальних дисциплін, форми і методи викладання, а також позааудиторну діяльність. Дослідниця наголошує на важливості гармонійного поєднання фахової та особистісної підготовки майбутнього вчителя географії.

Компетентнісний підхід визначено як провідний вектор реформування освіти в Україні. Його сутність полягає у спрямованості освітнього процесу на результат у вигляді сформованих компетентностей, зокрема соціальної, громадянської, інформаційної, інноваційної, дослідницької. Згідно з працею І. Антоненка, компетентнісний підхід дозволяє забезпечити цілісну підготовку фахівця, орієнтовану не лише на засвоєння знань, а й на формування вмінь і цінностей, необхідних для ефективної професійної та громадянської діяльності [1].

М. Бирка розглядає компетентнісний підхід як багатовимірне явище, що охоплює пізнавальний, операційний і мотиваційний компоненти [2]. Такий підхід дозволяє поєднувати професійно-орієнтоване навчання з вихованням соціально відповідальної особистості, здатної до критичного мислення, міжособистісної взаємодії та патріотичного служіння суспільству.

О. Чубрей визначає компетентнісний підхід як базову методологічну стратегію, що охоплює зміст, цілі, принципи і форми професійної підготовки майбутнього вчителя географії [11]. Авторка підкреслює, що реалізація цього підходу має бути наскрізною – від побудови навчальних програм до форм оцінювання здобутих компетентностей. Важливою умовою є включення елементів національно-патріотичного виховання у кожен з компонентів професійної підготовки майбутніх учителів географії.

На думку Л. Запорожець, одним із ефективних засобів реалізації компетентнісного підходу є впровадження навчально-ігрових технологій, що дозволяють не лише засвоювати знання, а й формувати ключові соціальні та комунікативні навички [5]. У поєднанні з виховними складовими ці методики можуть стати дієвим механізмом формування відповідального громадянина.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(54) 2025

Таким чином, компетентнісний підхід є не лише освітньою технологією, а глибинною методологією, що сприяє становленню цілісної особистості майбутнього вчителя. Його інтеграція з національно-патріотичним вихованням у межах фахової підготовки майбутнього вчителя географії дозволяє створити педагогічну модель, яка відповідає викликам сучасного суспільства і потребам національного розвитку.

Сучасна практика підготовки майбутніх учителів географії вимагає переосмислення змісту та методик викладання фахових дисциплін крізь призму національно-патріотичного виховання. Зміст географічної освіти має розглядатися не лише як сукупність знань про просторові особливості довкілля, а як інструмент формування національної ідентичності, історичної пам'яті та громадянської позиції.

Викладання курсів «Україна у світовому географічному просторі», «Регіональна географія України», «Політична географія», «Географія населення» та інших дозволяє інтегрувати тематику державності, етнічної різноманітності, територіальної цілісності, екологічної безпеки та євроінтеграційних процесів. Через критичний аналіз карт, статистичних даних, просторових конфліктів і геополітичних викликів майбутні вчителі формують аналітичне мислення, здатність до оцінювання національних пріоритетів та пошуку рішень в інтересах держави.

Одним з важливих аспектів такої інтеграції є методична підготовка викладачів та наявність відповідного дидактичного забезпечення. У межах навчальних курсів доцільно впроваджувати завдання, спрямовані на аналіз регіональних особливостей України, етнокультурних карт, сценаріїв майбутнього розвитку держави в контексті глобальних змін. Методичний інструментарій повинен включати роботу з історико-географічними джерелами, інтерактивними картами, проєктну діяльність та елементи наукового пошуку.

Також слід відзначити ефективність використання кейс-методів і міждисциплінарних проєктів, що дозволяють здобувачам усвідомити реальні соціальні й екологічні проблеми регіонів України крізь призму патріотичної відповідальності. У межах навчальної практики доцільно організовувати екскурсії, краєзнавчі дослідження, волонтерські акції, що сприяють набуттю досвіду активної громадянської позиції. Таким чином, формуються навички застосування географічних знань у контексті розбудови держави.

Особливу увагу варто приділити формуванню мовленнєвої культури, термінологічної грамотності та навичок аргументованого публічного виступу. Це дозволяє майбутньому вчителю ефективно комунікувати патріотичні цінності в освітньому середовищі, бути носієм української культурної парадигми та транслювати ідеї державності через зміст географічної освіти.

Значення має і використання засобів візуалізації (інфографіки, ментальних карт, геоінформаційних систем), що дозволяють наочно демонструвати процеси, пов'язані з національним розвитком, і поглиблювати розуміння територіальних

аспектів національної безпеки, демографічних змін, екологічних ризиків. Усе це сприяє створенню освітнього середовища, яке мотивує до патріотичних дій та критичного переосмислення національних викликів.

Інтеграція національно-патріотичного виховання в зміст і методику викладання географічних дисциплін є важливим кроком на шляху до формування професійно компетентного, патріотично свідомого вчителя географії нової генерації.

Практична реалізація національно-патріотичного виховання в освітньому процесі базується на створенні відповідного навчально-виховного середовища, що поєднує академічні знання з активною громадянською позицією. Одним із таких підходів є проєктна діяльність здобувачів, спрямована на дослідження локальних географічних, соціальних або екологічних проблем з акцентом на збереження історико-культурної спадщини, формування відповідального ставлення до природи та суспільства.

На думку О. Чубрей, ефективними засобами реалізації патріотичного виховання є проведення інтегрованих занять, що поєднують географічні знання з історією України, культурологією, громадянською освітою [11]. Такі заняття дозволяють здобувачам глибше усвідомлювати роль географії у формуванні національної ідентичності, соціальної згуртованості та міжетнічної толерантності.

Не менш важливою є організація навчальних і виробничих практик, під час яких здобувачі мають змогу здійснювати польові дослідження у різних регіонах України, брати участь у краєзнавчих експедиціях, працювати з місцевими громадами. Такий досвід є цінним не лише у формуванні фахових умінь, а й у розвитку громадянської активності, лідерських якостей, уміння співпрацювати та відстоювати інтереси громади.

Важливо інтегрувати в навчальний процес заходи з вшанування пам’яті національних героїв, участь у патріотичних акціях, організацію тематичних конференцій, круглих столів, дебатів, які поглиблюють знання здобувачів освіти про державотворчі процеси, національну символіку, культурні традиції. У цьому контексті вагому роль відіграють партнерства з громадськими організаціями, музеями, науковими установами.

Необхідно також впроваджувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Зокрема, створення електронних освітніх ресурсів із тематики НПВ, застосування онлайн-платформ для віртуальних екскурсій, участь у міжнародних обмінах, що сприяє формуванню глобального патріотизму – розуміння України як активного суб’єкта міжнародної спільноти з унікальною ідентичністю та історією.

Ефективне поєднання освітніх, виховних, практичних і комунікативних стратегій у підготовці майбутнього вчителя географії дозволяє перетворити національно-патріотичне виховання з декларативної складової навчального плану на реальний, системний та результативний освітній процес

Особистість викладача відіграє ключову роль у впровадженні національно-патріотичного виховання в процесі підготовки майбутніх учителів географії. Йдеться не лише про носія знань, а про вихователя, наставника, лідера думок, здатного впливати на формування громадянської ідентичності та світоглядних орієнтирів здобувачів. Саме викладач є тим посередником, через якого реалізуються змістові та ціннісні аспекти національно-патріотичного виховання.

Викладач має бути патріотом, власним прикладом демонструє активну громадянську позицію, повагу до національних символів, традицій, мови. Важливо, щоб викладач володів сучасними методиками навчання, здатними інтегрувати патріотичний зміст у навчальні дисципліни, організовувати проєктну діяльність, залучати студентів до громадських ініціатив, патріотичних акцій, волонтерських рухів.

О. Чубрей підкреслює, що успішна реалізація національно-патріотичного виховання залежить від готовності самого викладача до постійного саморозвитку, оновлення педагогічного інструментарію, чутливості до соціокультурних змін [11]. Важливим аспектом є також емоційна компетентність педагога – його здатність до емпатії, підтримки, створення сприятливого психологічного клімату в студентському середовищі.

На думку Н. Бондаренко та С. Косянчук, викладач, який працює у системі національно-патриотичного виховання, повинен бути не лише виконавцем навчального плану, а й ініціатором змін, творчим новатором, здатним трансформувати виклики часу у мотиваційні імпульси для студентської молоді [3]. У цьому контексті особливої значущості набувають форми наставництва, тьюторства, супроводу освітніх траєкторій.

Таким чином, викладач є центральною фігурою у процесі реалізації національно-патріотичного виховання в системі підготовки майбутнього вчителя географії. Від його особистої позиції, професіоналізму, громадянської активності залежить не лише якість фахової підготовки, а й рівень сформованості патріотичної свідомості в здобувачів.

Висновки

У сучасних умовах глобальних викликів, гібридних загроз і війни за незалежність України національно-патріотичне виховання набуває ключового значення в освітній політиці держави. Система підготовки майбутніх учителів географії на засадах компетентнісного підходу повинна не лише забезпечувати фаховий рівень випускника, але й формувати стійку громадянську позицію, відданість ідеалам свободи, незалежності, справедливості.

Змістова інтеграція компонентів національно-патріотичного виховання у фахові дисципліни географічного циклу сприяє формуванню цілісного світогляду майбутніх учителів, який базується на цінностях державності, духовної культури, екологічної відповідальності та суспільної солідарності. Географія, як навчальний предмет, є надзвичайно потужним ресурсом для виховання патріотизму, оскільки формує уявлення про територіальну цілісність

держави, багатство її природних ресурсів, історико-культурну спадщину, місце України у глобальному світі.

Компетентнісний підхід, зокрема його акценти на інтеграцію знань, розвиток рефлексії, комунікативних, аналітичних та проєктних навичок, виявився ефективною методологічною основою у впровадженні національно-патріотичного виховання. Практичні результати засвідчують, що найбільшої ефективності вдається досягти за умов особистісно-орієнтованого, діяльнісного і ціннісного підходів до навчання.

Провідна роль викладача, як наставника і носія цінностей, є беззаперечною. Від його громадянської позиції, педагогічного такту, методичної підготовленості й здатності бути прикладом залежить успіх усієї системи національно-патріотичного виховання в закладі вищої освіти.

Таким чином, реалізація національно-патріотичного виховання у підготовці майбутніх учителів географії потребує скоординованих дій на всіх рівнях: від змісту навчальних програм до методичного забезпечення, від позиції адміністрації ЗВО до щоденної діяльності кожного викладача. Тільки за таких умов ми зможемо виховати покоління вчителів, спроможних формувати в учнів не лише знання про рідний край, а й глибоку любов до України, готовність захищати її інтереси та будувати її майбутнє.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку механізмів оцінювання ефективності національно-патріотичного виховання у педагогічному середовищі, створення дидактичних матеріалів і ресурсів, що відповідають сучасним викликам і потребам українського суспільства, гібридних загроз за незалежність України національно-патріотичне виховання набуває ключового значення в освітній політиці держави. Система підготовки майбутніх учителів географії на засадах компетентнісного підходу повинна не лише забезпечувати фаховий рівень випускника, але й формувати стійку громадянську позицію, відданість ідеалам свободи, незалежності, справедливості.

Інтеграція національно-патріотичного компоненту в зміст фахових дисциплін, впровадження інноваційних методик, активне використання проєктної діяльності, партнерська взаємодія з громадськими інституціями – усе це створює основу для формування нової генерації педагогів, здатних виховувати свідомих громадян і патріотів України.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку механізмів оцінювання ефективності національно-патріотичного виховання у педагогічному середовищі, створення дидактичних матеріалів і ресурсів, що відповідають сучасним викликам і потребам українського суспільства.

Література:

1. Антоненко І. Важливість компетентнісного підходу в вищій освіті. *Нова педагогічна думка*. 2012. № 1, ч. 2. С. 241–243.

2. Бирка М.Ф. Теоретичні концепти компетентнісного підходу в освіті. *Інноваційна діяльність та дослідно-експериментальна робота в сучасній освіті: тези доп. V Всеукр. наук.-практ. конф.* (Чернівці-Сєвєродонецьк, 20 жовт. 2017 р.). Чернівці: ІППОЧО, 2017. С. 16–18.

3. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації. Київ: Фенікс, 2022. 64 с.

4. Денисенко А. А. Формування ціннісних орієнтирів та утвердження національно-патріотичної свідомості дітей в умовах нової української школи. *Національна безпека України в освітній сфері: виклики, цінності, досвід: збірник наукових статей*. Суми, 2023. С. 38–41.

5. Запорожець Л. Структурна характеристика компетентності майбутнього вчителя у використанні навчально-ігрових технологій в процесі вивчення географії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. Вип. 11. С. 52–59.

6. Кузьменко О. М. Сучасні ефективні практики національно-патріотичного виховання школярів. *Національна безпека України в освітній сфері: виклики, цінності, досвід: збірник наукових статей*. Суми, 2023. С. 24–27.

7. Основи розвитку сфери національно-патріотичного виховання: метод. посіб. для фахівців у сфері НПВ / О. В. Сіра, В. О. Волков, О. В. Ярошенко. Житомир: Держ. ін-т сімейн. та молод. політики, 2021. 100 с.

8. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text.

9. Про освіту: Закон України від 2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text.

10. / авт. кол.: Александрова О.С., Левітас Ф.Л., Салата О.О., Шепетяк О.М., Матвійчук О.Є., Петрощук Н.Р. та ін.; за заг. ред. проф. Левітаса Ф.Л.; наук. ред. Александрової О.С., Салати О.О. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 172 с.

11. Чубрей О. С. Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу: монографія. Чернівці: Технодрук, 2020. 376 с.

12. Шевчук Г.Є. Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 5. С. 630–635.

References:

1. Antonenko, I. (2012). Vazhlyvist kompetentnisnoho pidkhodu v vyshchii osviti [Importance of the competence-based approach in higher education]. *Nova pedahohichna dumka*, (1, pt. 2), 241–243. [in Ukrainian].

2. Byrka, M. F. (2017). Teoretychni kontsepty kompetentnisnoho pidkhodu v osviti [Theoretical concepts of the competence approach in education]. In *Innovatsiina diialnist ta doslidno-eksperymentalna robota v suchasnii osviti: tez. dop. V Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (pp. 16–18). Chernivtsi: IPPOCHO. [in Ukrainian].

3. Bondarenko, N. V., & Kosianchuk, S. V. (2022). Natsionalno-patriotychne vykhovannia u konteksti suchasnykh vyklykiv: metodychni rekomendatsii [National-patriotic education in the context of modern challenges: methodological recommendations]. Kyiv: Fenyks. [in Ukrainian].

4. Denysenko, A. A. (2023). Formuvannia tsinnisnykh oriientyriv ta utverdzhennia natsionalno-patriotychnoi svidomosti ditei v umovakh novoi ukrainskoi shkoly [Formation of value guidelines and affirmation of national-patriotic consciousness of children under the New Ukrainian School]. In *Natsionalna bezpeka Ukrainy v osvitnii sferi: vyklyky, tsinnosti, dosvid* (pp. 38–41). Sumy. [in Ukrainian].

5. Zaporozhets, L. (2015). Strukturna kharakterystyka kompetentnosti maibutnoho vchytelia u vykorystanni navchalno-ihrovykh tekhnolohii v protsesi vyvchennia heohrafii [Structural characteristics of future teachers' competence in using educational game technologies in geography teaching]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, (11), 52–59. [in Ukrainian].

6. Kuzmenko, O. M. (2023). Suchasni efektyvni praktyky natsionalno-patriotychnoho vykhovannia shkoliariv [Modern effective practices of national-patriotic education for schoolchildren]. In *Natsionalna bezpeka Ukrainy v osvitnii sferi: vyklyky, tsinnosti, dosvid* (pp. 24–27). Sumy. [in Ukrainian].

7. Sira, O. V., Volkov, V. O., & Yaroshenko, O. V. (2021). Osnovy rozvytku sfery natsionalno-patriotychnoho vykhovannia: metodychnyi posibnyk dlia fakhivtsiv u sferi NPV [Foundations for the development of national-patriotic education: A methodological guide]. Zhytomyr: Derzh. instytut simeinoi ta molodnoi polityky. [in Ukrainian].

8. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Pro zatverdzhennia planu dii shchodo realizatsii Stratehii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia na 2020–2025 roky [On approval of the action plan for the implementation of the National Patriotic Education Strategy for 2020–2025], Postanova № 932. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text. [in Ukrainian].

9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Pro osvitu: Zakon Ukrainy № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine No. 2145-VIII]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text. [in Ukrainian].

10. Aleksandrova, O. S., Levitas, F. L., Salata, O. O., Shepetiak, O. M., Matviichuk, O. Ye., Petroshchuk, N. R., et al. (2018). Formuvannia patriotychnoi ta hromadianskoi svidomosti uchniv: teoriia i praktyka [Formation of pupils' patriotic and civic consciousness: Theory and practice]. Kyiv: Kyivskyi universitet im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].

11. Chubrei, O. (2020). Systema pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii do profesiinoi diialnosti na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu: monohrafiia [System of training future geography teachers based on the competence approach: Monograph]. Chernivtsi: Tekhnodruk. [in Ukrainian].

12. Shevchuk, H. Ye. (2023). Natsionalno-patriotychne vykhovannia molodi v umovakh viiny [National-patriotic education of youth in wartime]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, (5), 630–635. [in Ukrainian].